30 015 Bodembeleid

Nr. 154 Brief van de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 21 september 2026

Tijdens het Commissiedebat Externe Veiligheid op 10 juni jl. (Kamerstuk 36800 XII, nr. 41) heb ik uw Kamer toegezegd een terugkoppeling te geven van het gesprek met de medeoverheden op 1 juli, met name met betrekking tot de communicatie over PFAS-locaties en de vraag of er knelpunten zijn t.a.v. de toegang van omgevingsdiensten tot bedrijfsterreinen (TZ202606-119). Ook heb ik het lid Van Groningen (VVD) toegezegd de Kamer te informeren over een handelingskader voor gemeenten voor de omgang met PFAS-locaties (TZ202606-118). Met deze brief geef ik invulling aan deze toezeggingen met betrekking tot PFAS. Ik heb u in hetzelfde debat ook een aantal toezeggingen over het onderwerp staalslak gedaan. Hierover stuur ik u een afzonderlijke brief.

Tijdens het Bestuurlijk Overleg (BO) Bodem op 1 juli 2026 hebben de bestuurders van de verschillende overheden breed hun waardering uitgesproken over de samenwerking en de gezamenlijke inventarisatie, prioritering en programmatische aanpak van PFAS-aandachtlocaties.[1] Ook hebben zij benadrukt dat de aanpak van PFAS-aandachtlocaties een belangrijk onderdeel is van de algehele PFAS-aanpak. Er zijn in het BO enkele aandachtspunten benoemd die binnen de bestaande aanpak rond PFAS-aandachtlocaties geadresseerd zullen worden.

Gezamenlijke PFAS-aanpak

PFAS vormen een groep van chemische stoffen die bij langdurige blootstelling schadelijk kunnen zijn voor zowel de gezondheid als het milieu. Ze zijn wijdverspreid in het milieu aanwezig: in het water, de bodem en de lucht. Mensen komen op verschillende manieren in contact met PFAS, bijvoorbeeld via voedsel, drinkwater en consumentenproducten. Het kabinet werkt via vier hoofdsporen aan de aanpak van PFAS: (1) een zo breed mogelijk Europees verbod op PFAS, (2) het stimuleren van alternatieven, (3) het terugdringen van de verspreiding van PFAS in het milieu en (4) het verminderen van de blootstelling aan PFAS.[2] Voor wat betreft de aanpak van (aandachtlocaties van) PFAS in de bodem (dat kan zowel grond als grondwater betreffen) werken de overheden (Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen) samen binnen het kader van de bestuurlijke afspraken bodem 2023-2030.[3] Op grond van de bodemwetgeving zijn provincies en gemeenten de bevoegde overheden.

Al vorig jaar heeft het Bestuurlijk Overleg Bodem uitgesproken dat overheden samen aan de lat staan voor de aanpak van bodemverontreiniging met PFAS. Specifiek is destijds (7 juli 2025) besloten de inventarisatie en aanpak van PFAS-aandachtlocaties

1) gezamenlijk vorm te geven,
2) de stand van zaken met betrekking tot de inventarisatie te monitoren

---

[1] Een PFAS-aandachtlocatie is een bronlocatie waar met bodemonderzoek is vastgesteld dat er PFAS in hoge concentraties aanwezig is, waarbij sprake is van onaanvaardbare risico's voor mens, ecologie en/of verspreiding en waarbij aanpak om die reden niet kan worden uitgesteld tot een natuurlijk moment van ontwikkeling.

[2] Zie bijvoorbeeld Kamerbrief 1 december 2025, 35 334 nr. 421

[3] Kamerbrief 21 december 2022, 30 015 nr. 111

3) en te komen met een voorstel voor een gezamenlijk aanpak.

Dit is het afgelopen jaar door IenW en de koepels van medeoverheden verder uitgewerkt. De bijlage geeft een overzicht van acties en instrumenten ten behoeve van de inventarisatie en aanpak van PFAS-aandachtlocaties. Dit bestaat uit organisatorische, juridische, financiële en communicatieve onderdelen en kennisontwikkeling. Gezamenlijk vormen deze acties en instrumenten het landelijke handelingskader voor de inventarisatie en aanpak van PFAS-aandachtlocaties waar het lid Van Groningen naar vroeg in het Commissiedebat Externe Veiligheid van 10 juni jl. (TZ202606-118). In het BO van 1 juli jl. is bijgevoegd overzicht van lopende acties en instrumenten gedeeld.

Samenwerking regiehouders en landelijke georganiseerde aanpak
Het BO Bodem vroeg aandacht voor de samenwerking tussen de overheden. Op 17 september 2026 heeft een dag plaatsgevonden waarop de regiehoudende overheden samenkwamen. De regiehoudende overheden zijn de twaalf provincies en 29 grotere steden die de regie voor de inventarisatie, prioritering en aanpak van de PFAS-aandachtlocaties nemen. Daarbij werken zij nauw samen met de overige gemeenten en de waterschappen. Op verzoek van het BO Bodem is die dag de samenwerking tussen waterschappen en regiehouders besproken. PFAS-aandachtlocaties vormen niet alleen een risico voor de gezondheid van de mens in de directe omgeving van die locatie, maar kunnen ook een bron van verspreiding van PFAS naar het grond- of oppervlaktewater zijn en daarmee een effect hebben op de (drink)waterkwaliteit. Het programma van die dag was verder gericht op de afstemming en onderlinge uitwisseling van kennis en ervaringen tussen de regiehouders en waterschappen. Op het programma stonden bijdragen over de wijze van aanpak en onderzoek in het kader van de inventarisatie, toepassing van juridische en financiële kaders, communicatie en kennisdeling. De coördinatiegroep komt periodiek bijeen (zie bijlage); bekeken wordt welke verdere uitwisseling nodig is.

Communicatie
Het BO Bodem vroeg om afspraken te maken over het gezamenlijk ontwikkelen van handvatten voor de communicatie omtrent de programmatische aanpak van de PFAS-aandachtlocaties zodat inwoners en andere belanghebbenden door de verschillende regiehouders op een vergelijkbare wijze worden meegenomen in de aanpak. Het BO heeft afgesproken dat dit ook op de regiehoudersdag besproken zou worden. Het gaat daarbij vooral om per stap in de keten van inventarisatie tot en met realisatie van de aanpak de resultaten van onderzoek te duiden en aan te geven welk vervolg nodig is. Zo vraagt de identificatie van een potentieel verdachte locatie waar nog geen bodemonderzoek heeft plaatsgevonden een andere uitleg dan een bevestigde aandachtlocatie waar onaanvaardbare risico’s voor de mens of milieu aan de orde zijn. In het eerste geval is meer uitleg nodig over de vervolgstappen die worden gezet om de mogelijke verontreiniging al dan niet te bevestigen en in het tweede geval is uitleg nodig over welke maatregelen nodig zijn om de risico’s te beheersen.

Monitoring aandachtlocaties
Begin mei 2026 heb ik uw Kamer het rapport ‘PFAS aandachtlocaties in 2025’ aangeboden.[4] Dat was de eerste keer dat basisinformatie over deze locaties bij de bevoegde overheden systematisch is opgevraagd en samengevoegd. De monitoring heeft als doel om de algemene voortgang van de inventarisatie en de

[4] Verzamelbrief Bodem en ondergrond, 11 mei 2026, 30015, nr. 144

aanpak van PFAS-aandachtlocaties in beeld te brengen en niet om een overzicht te bieden waar deze locaties zich bevinden. Besluitvorming over de aandachtlocaties is op grond van de bodemwetgeving belegd bij de bevoegde overheden (gemeenten of provincies) en daarmee communicatie over locaties en aanpak logischerwijze ook. Inmiddels loopt de uitvraag voor 2026 en leveren de regiehouders recente informatie eind dit jaar aan.

Juridische ondersteuning
Het Rijk ondersteunt de bevoegde overheden bij hun taak om veroorzakers van PFAS-verontreinigingen daarop aan te spreken. Als onderdeel daarvan is vorig jaar een handreiking gepubliceerd over de invulling van de zorgplicht onder het overgangsrecht van de Wbb (zie bijlage). Daarnaast blijken er nog aanvullende juridische vragen te zijn, met name waar het gaat om aansprakelijkheid van de vervuiler en kostenverhaal. Op initiatief van IPO is een werkgroep met alle overheden gestart om praktijkervaringen en casuïstiek te bundelen. Doel is om op basis van gedeelde uitgangspunten en vergelijkbare casussen de toepassing van de zorgplicht verder te verduidelijken. Hoewel ieder geval een individuele afweging van het bevoegd gezag vraagt, draagt dit eraan bij dat vergelijkbare gevallen door de verschillende overheden op een zorgvuldige en zoveel mogelijk vergelijkbare wijze worden beoordeeld op basis van gedeelde juridische uitgangspunten en afwegingen.

Toegang tot private terreinen voor onderzoek
Verschillende provincies ervaren in de praktijk knelpunten bij het verkrijgen van toegang tot mogelijk met PFAS verontreinigde bedrijfsterreinen voor inventariserende onderzoeken. Deze onderzoeken zijn noodzakelijk om de omvang van de PFAS-opgave beter in beeld te brengen. Zoals vorig jaar in antwoorden op vragen van het lid Stoffer aangegeven, is toegang tot bedrijfsterreinen mogelijk in het kader van de uitoefening van VTH-taken.[5] Wanneer het strikt om monitoringsonderzoeken gaat, ontbreekt momenteel een wettelijke grondslag om toegang af te dwingen. Bij de implementatie van de Europese Richtlijn Bodemmonitoring en -Veerkracht wordt een monitoringsnetwerk opgezet waarvoor ook toegang tot terreinen noodzakelijk is. In dat kader wordt voorzien in een wettelijke gedoogplicht voor toegang ten behoeve van inventariserend onderzoek, veldonderzoek én monitoring. Daarnaast is onderdeel van de monitoringsrichtlijn een risicogebaseerde, stapsgewijze aanpak van potentieel verontreinigde locaties. Een aspect hiervan is het verrichten van bodemonderzoek op potentieel verontreinigde locaties. In het wetsvoorstel voor de implementatie van de richtlijn zal ik de bepaling rond het verrichten van bodemonderzoek en de toegang tot terreinen zodanig formuleren dat die mede ten dienste staat aan de programmatische aanpak van PFAS-aandachtlocaties.

Kennisontwikkeling
Als onderdeel van de versterking van de kennisinfrastructuur onder de bestuurlijke afspraken bodem is vanaf dit jaar een programmeertafel ingericht, waar de overheden voorstellen voor kennisvragen op het gebied van bodem en ondergrond kunnen indienen.[6] Verschillende provincies hebben aangegeven graag een methodiek te ontwikkelen voor prioritering van de PFAS-aandachtlocaties op basis van databestanden en historisch onderzoek, zodat

---

[5] Antwoord op vragen van het lid Stoffer over de toegang van overheden tot mogelijk met PFAS-vervuilde bedrijfslocaties, 29 augustus 2025, 2025Z14448
[6] Verzamelbrief bodem en ondergrond, 19 december 2025, 30015 nr. 141

locaties sneller geselecteerd kunnen worden voor vervolgonderzoek. Dit voorstel is positief beoordeeld en bekeken wordt hoe dit zo snel mogelijk tot uitvoer gebracht kan worden.

Budgetten na 2030
In de genoemde bestuurlijke afspraken zijn afspraken gemaakt over budgetten tot en met 2030. In het BO Bodem is aandacht gevraagd voor de financiering van de bodemsaneringsopgave in de jaren daarna. De lopende inventarisaties hebben mede als doel om de omvang van de problematiek inzichtelijk te maken. Onderdeel daarvan is dat per PFAS-aandachtlocatie wordt bepaald in welke mate veroorzakers of eigenaren in financiële zin aanspreekbaar zijn voor de aanpak van deze locaties en in welke mate inzet van publieke middelen noodzakelijk is voor het wegnemen van onaanvaardbare risico's. Er wordt de komende maanden een routekaart opgesteld om te komen tot bestuurlijke afspraken na 2030. In die routekaart wordt ook opgenomen welke afspraken gemaakt moeten worden om te komen tot een gezamenlijke programmatische aanpak van de PFAS-aandachtlocaties.

Samenloop met de Kaderrichtlijn Water
Tijdens het bestuurlijk overleg vroegen de overheden ook aandacht voor de mogelijkheden om PFAS-houdend grondwater en afvalwater van saneringen te lozen op oppervlaktewater. Het gaat dan met name om lozingen waar al een inspanning is gedaan om PFAS te verwijderen en waar de PFAS-waarden rond de achtergrondconcentraties van het betreffende oppervlaktewater liggen. Deze lozingen zijn vergunningplichtige activiteiten waarvoor aan de KRW getoetst moet worden. In januari jl. heeft de minister u bericht dat er op initiatief van Nederland twee extra uitzonderingsgronden in de KRW opgenomen zijn waarbij, onder strenge voorwaarden, een uitzondering gemaakt kan worden op het verbod op achteruitgang van de toestand van een waterlichaam. Het betreft uitzonderingen die betrekking hebben op activiteiten die alleen een tijdelijke achteruitgang veroorzaken of die bestaan uit het enkel verplaatsen van al verontreinigd sediment of water binnen of tussen waterlichamen.[7] Op dit moment worden deze uitzonderingen omgezet in nationale regelgeving en dit najaar bekijk ik samen met vertegenwoordigers van medeoverheden en bedrijfsleven hoe deze uitzonderingen in de praktijk toegepast kunnen worden. Daarna wordt meer inzicht verwacht in de vraag in welke gevallen deze uitzonderingen ingezet kunnen worden. Aangezien dit punt waterkwaliteit betreft en breder is dan alleen de bodemsaneringsopgave, zal nadere informatie hierover te zijner tijd door de minister gedeeld worden.

De staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat,
A.W.H. Bertram

[7] Kamerbrief 27 januari 2026, 27 625 nr. 735 en het Commissiedebat water van 26 juni 2026

Bijlage: Overzicht van acties en instrumenten ten behoeve van de inventarisatie en aanpak van PFAS-aandachtlocaties

Deze bijlage biedt een overzicht van de acties en instrumenten ten behoeve van de inventarisatie en aanpak van PFAS-aandachtlocaties.

Organisatorisch & monitoring

- Als invulling van de gezamenlijke aanpak is onder voorzitterschap van IenW een **coördinatiegroep** gestart, die de inventarisatie en aanpak van aandachtlocaties ondersteunt. De **regiefunctie** voor de inventarisatie van PFAS-aandachtlocaties is toebedeeld aan de 12 provincies en 29 grote gemeenten.
- De **coördinatiegroep** is inmiddels zes maal bij elkaar geweest, heeft de mogelijkheden voor SPUK-aanvragen onder de aandacht gebracht bij de regiehouders en heeft gewerkt aan een gezamenlijke middag voor de regiehouders op 17 september 2026 in Utrecht. Doel van die middag was om een netwerk van regiehouders te vormen, waarbij kennisuitwisseling, goede voorbeelden en hulp bij vraagstukken worden gevonden. Doel is ook als één overheid stappen te zetten in de gezamenlijke programmatische aanpak van de PFAS aandachtlocaties.
- Jaarlijks wordt aan de regiehouders de **stand van zaken met betrekking tot inventarisatie en aanpak** uitgevraagd. De eerste rapportage hierover is op 11 mei jl. aan de Tweede Kamer aangeboden. Vanaf 1 juli is een hernieuwde uitvraag naar de stand van zaken gedaan als onderdeel van de jaarlijkse monitoringsuitvraag.

Communicatie

- Het Ambtelijk Overleg Bodem heeft een gezamenlijke **communicatielijn** opgesteld over de inventarisatie en aanpak van PFAS-aandachtlocaties.
- Op het afgelopen symposium Bodembreed (18 april) is een **dagvullend programma** rond PFAS gepresenteerd. Vanuit de bestuurlijke afspraken wordt is de gezamenlijke curatieve aanpak PFAS en het KIP-PFAS-bodem gepresenteerd.
- Op de website van het **Informatiepunt Leefomgeving** (IPLO) kunnen medeoverheden informatie over de uitleg van wet- en regelgeving vinden. Tevens is daar een helpdesk beschikbaar voor vragen van bevoegde overheden en adviesbureaus.

Juridisch

- In maart 2025 is de **Handreiking Zorgplicht Onder Artikel 13 Wbb bij bodemverontreiniging met PFAS** gepubliceerd. De handreiking is een verduidelijking van bestaande wet- en regelgeving over bodembescherming. Het gaat met name om de zorgplicht onder de Wet bodembescherming.
- De werkgroep **nadere invulling zorgplicht** heeft diverse interviews gehouden om te komen tot gedeelde uitgangspunten en afweging van vergelijkbare situaties. Hierbij worden een of meerdere redeneerlijnen opgesteld voor wanneer iemand kennis kon hebben van de bodemverontreiniging die is veroorzaakt. Resultaten worden eind dit jaar verwacht.

- De **toegang tot bedrijfslocaties** waar geen concrete verdenking van verontreiniging bestaat, maar alleen ten behoeve van monitoring, is na de invoering van de Omgevingswet vervallen. In het kader van de monitoring die op basis van de Europese richtlijn bodemmonitoring en -veerkracht zal worden uitgevoerd, is er behoefte aan die bepaling. Toegang tot locaties zal in de implementatie van de genoemde richtlijn worden meegenomen. Het is de planning dat hiervoor voor het eind van het jaar een voorstel ligt.

Financieel

- Vanaf 2021 kunnen gemeenten en provincies via de **Tijdelijke regeling uitkering Bodem (SPUK Bodem)** middelen aanvragen voor projecten voor inventarisatie en aanpak van PFAS-aandachtlocaties. In totaal is er via de SPUK Bodem 91 miljoen euro uitgekeerd aan 105 aanvragen. Dit jaar is in totaal 46 miljoen euro beschikbaar. De aanvragen die in februari van dit jaar zijn ingediend, worden op dit moment beoordeeld, onder andere door de ingestelde commissie die een prioriteitsvolgorde aanbrengt in de aanvragen voor saneringen van aandachtlocaties. Verwachting is dat na deze zomer de toekenning van middelen volgt.
- De regiehouders (twaalf provincies, 29 gemeenten) krijgen met ingang van de najaarscirculaire een aanvulling op de **DU uitkering bodem** ten behoeve van hun werkzaamheden. Het betreft een vergoeding van 0,5 fte per provincie en 0,3 fte per gemeente per jaar.

Kennis

- Voor kennisvragen ten behoeve van beleidsondersteuning kunnen overheden binnen de opgezette **kennisinfrastructuur** aanvragen indienen bij de programmeertafel. Hierbinnen is ruimte voor een aanvraag voor onder andere de ontwikkeling van een methodiek of stappenplan dat regiehouders kunnen volgen voor de opgave om PFAS-aandachtlocaties te inventariseren, te prioriteren en programmatisch aan te pakken.
- Het **Kennis- en Innovatie Programma PFAS Bodem** (KIP PFAS Bodem) richt zich op de ontwikkeling van technieken en methoden om PFAS in de bodem aan te pakken. Doel is onder meer dat saneringen in de toekomst efficiënter en effectiever worden. De goedbezochte aftrapbijeenkomst heeft op 1 april plaatsgevonden. Op 1 juli is de eerste call opengegaan. Eerder is toegezegd dat de Tweede Kamer hierover periodiek geïnformeerd wordt.